

ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Ярошенко О.Г., доктор педагогічних наук, професор
Інститут вищої освіти НАПН України

Діагностика освітніх результатів є процесом їх точного визначення на основі контролю, перевірки, оцінювання, накопичення статистичних даних. Вона дозволяє виявляти не лише освітні результати, а й способи їх досягнення, встановлювати тенденції і динаміку навчального процесу у ВНЗ.

Лише в загальноосвітніх школах України працює понад півмільйона педагогів. А якщо врахувати тих, хто зайнятий в дошкільних, позашкільних, професійних освітніх закладах, то можна уявити якому великому загалу необхідна професійно-практична підготовка. Тому перед кожним викладачем вищої школи постає необхідність максимально використати можливості змісту навчальної дисципліни та методики його вивчення задля формування у студентів готовності до професійної діяльності, яка є особистісною якістю, що характеризується **гностичним** (знання), **конструктивним** (структурування навчального матеріалу, підбір конкретного змісту окремих занять, вибір раціональних методів і форм навчання тощо), **організаційним** (організація власної діяльності та індивідуальної і спільної діяльності студентів), **діагностичним** (контроль освітніх результатів), і надважливим **комунікативним** компонентом професійно-практичної підготовки. Без цього компонента вчитель не зможе налагодити педагогічно доцільних стосунків зі студентами, правильних міжособистісних стосунків у студентській групі, передбачати і ліквідовувати конфлікти.

Професія вчителя за усталеною градацією професій належить до типу «людина – людина». Окрім неї є ще професії типів «людина-техніка» «людина – природа» «людина – знак» «Людина – художній образ». Уміння спілкуватися з людьми є найбільш цінним для професій «людина-людина».

У нашому досвіді здійснення діагностики професійно-практичної підготовки студентів професій „людина-людина” ми позиціонуємо як чинник

досягнення ефективності підготовки майбутніх фахівців, що створює необхідне інформаційне забезпечення контрольної діяльності викладача, дозволяє своєчасно отримати якісну інформацію для прийняття подальших управлінських рішень.

Зважаючи на відчутні відмінності між групами професій, запропонувати один варіант діагностики освітніх результатів студентів усіх спеціальностей не видається можливим. Тому зупинимось на одному з підходів до діагностики професійно-практичної підготовки майбутнього вчителя хімії. В реалізації якого ми дотримуємося двох положень. По-перше, сучасний учитель повинен бути підготовлений до сприйняття школяра не тільки як об'єкта, але і як суб'єкта педагогічної діяльності, бо той здатен виконувати таку роль не тільки по відношенню до себе, а й до однолітків. По-друге, діагностика освітніх результатів професійно-практичної підготовки повинна бути спрямована на перевірку готовності по кожному із зазначених вище компонентів і при цьому виступати не самоціллю викладача, а ефективним засобом формування готовності студентів до професійно-практичної діяльності.

Відразу постає проблема: яким повинен бути діагностичний інструментарій, щоб з належною повнотою здійснювати діагностику освітніх результатів студентів з кожної навчальної дисципліни, та як скористатися ним задля навчальних, виховних і розвивальних цілей. Ця проблема непростя у своєму вирішенні, але вона на часі.

Покажемо наш підхід до її розв'язання на прикладі конкретної нормативної навчальної дисципліни «Методика розв'язування хімічних задач», розроблений на підставі аналізу психолого-педагогічної літератури, вивчення зарубіжного досвіду, освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми підготовки вчителя хімії. Зупинившись на рейтинговій величині дисципліни у 100 балів, провели аналітичну діяльність з визначення видів дій та діяльності, що підлягають обов'язковому оцінюванню певною кількістю балів, реальної кількості оцінювань упродовж семестру. Результати відображено в таблиці.

Розподіл балів, які отримують студенти

Вид дій та діяльності, що підлягають діагностуванню	Бали	Кількість оцінювань	Сума балів
Усні відповіді	1	5	5
Експрес контроль	1	12	12
Коментоване розв'язування задач	1	5	5
Моделювання фрагмента уроку	4	1	4
Позааудиторна самостійна робота (аналіз шкільних підручників, розв'язування задач, складання умов задач)	3	14	42
Модульна контрольна робота	14	2	28
Додаткові бали за (індивідуальні творчі завдання, участь у конференціях, публікації тощо)	4	*нараховуються індивідуально	4
Рейтингова величина дисципліни			100

Із наведених видів дій можна зрозуміти, яким чином кожна з них окремо чи у певному поєднанні робить внесок у формування окремих компонентів про фактичної практичної діяльності, крім комунікативного. А як запропонована методична система забезпечує формування комунікативних умінь – тих умінь, без яких професійно-практична діяльність вчителя неможлива? По-перше, ми впровадили групову навчальну діяльність студентів на практичних заняттях. І такі види дій та діяльності, як коментоване розв'язування задач і моделювання фрагменту уроку студенти виконують спільно малими (3-4 особи) групами. Позааудиторну самостійну роботу (три її види – аналіз шкільних підручників, розв'язування задач, складання умов задач) студенти перевіряють спільно у малих групах. І тільки експрес контролю та модульні контрольні роботи проходять в індивідуальній формі. Усне опитування відбувається фронтально. Таким чином домінує групова навчальна діяльність, для якої спілкування виступає одночасно й умовою, і результатом, але не ігноруються індивідуальна та фронтальна

Все це сприяє інтеграції діагностичної діяльності з пізнавальною, контрольно-оцінною та комунікативною, розвиває ключову компетентність студентів – уміння співіснувати у гетерогенних групах.